

Analiza po posameznih vzrokih za bolniške odsotnosti z dela s predlogom ukrepov za njihovo obvladovanje

Nina Pirnat, dr. med.
**Direktorica področja za odločanje o pravicah in za
medicinske pripomočke**

dr. Ticijana Prijon, dr. med.
Vodja oddelka zdravstvene komisije

Naraščanje nadomestil zaradi začasne zadržanosti z dela v breme ZZZS

Vir: aplikacija Nadomestila, ZZZS (gledano na leto izpl.naloga)

Od leta 2015 skokovito naraščajo stroški za nadomestila zaradi začasne zadržanosti z dela v breme ZZZS. K naraščanju stroškov ključno prispevajo nadomestila zaradi bolniškega staleža.

2010: 222.256.649 €

2011: 216.634.576 €

2012: 225.147.749 €

2103: 226.712.591 €

2014: 224.694.620 €

2015: 244.957.685 €

2016: 284.463.572 €

2017: 314.190.843 €

Zdravstveni absentizem

Zdravstveni absentizem je pomemben kazalnik zdravstvenega stanja delavcev.

Zdravstveni absentizem:

- **ne izhaja izključno iz zdravstvenega stanja zaposlenega**
- posledica delovnih, socialnih, ekonomskih, ekoloških in drugih dejavnikov
- **ni le zdravstveni problem**
- ekonomski, socialni ter vesplošni družbeni problem

Imenovani zdravniki/ZK presojujejo ZND izključno na podlagi zdravstvenega stanja in dela, ki ga zavarovanec opravlja, zato je njihov širši vpliv na višino absentizma majhen.

Kateri dejavniki lahko povečujejo rast absentizma?

Rast absentizma je mogoče povezati z različnimi dejavniki:

- spremenjenimi zahtevami in pogoji na delovnem mestu
- staranjem prebivalstva, oz. spremenjeno starostno strukturo delovne populacije
- kasnejšim upokojevanjem
- porastom števila zaposlenih
- večjo obolevnostjo aktivnega prebivalstva
- prezentizmom v preteklih letih
- dolgotrajnejšimi postopki diagnostike in zdravljenja
- drugimi razlogi? (dolgotrajni postopki ugotavljanja preostale delazmožnosti, nezadostna poklicna rehabilitacija, zakonodaja na področju nadomestil ob začasni zadržanosti z dela?)

Spremenjene zahteve in pogoji dela? Mednarodna konferenca »Varnost in zdravje pri delu v spreminjajočem se svetu dela«, Brdo – 16.6.2017

- Zaradi novih in bodočih načinov dela že nastajajo in bodo nastala, nova zdravstvena tveganja v zvezi z delom.
- Hkrati se srečujemo s starajočo se družbo, ljudje ostajajo na delovnih mestih dlje.
- 1 od 5 bolezni, ki traja dlje časa, je povezana s starostjo.
- Polovica delavcev z dolgotrajnimi boleznimi, ima omejitve pri izvajanju dnevnih aktivnosti in na delovnem mestu. Delovna mesta so se že prilagodila v 29%, a vseeno so pri enem od štirih delovnih mest potrebne nadaljnje prilagoditve.

Psihosocialna tveganja na delovnih mestih.

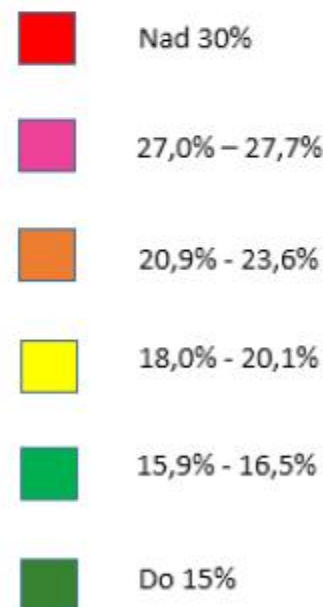
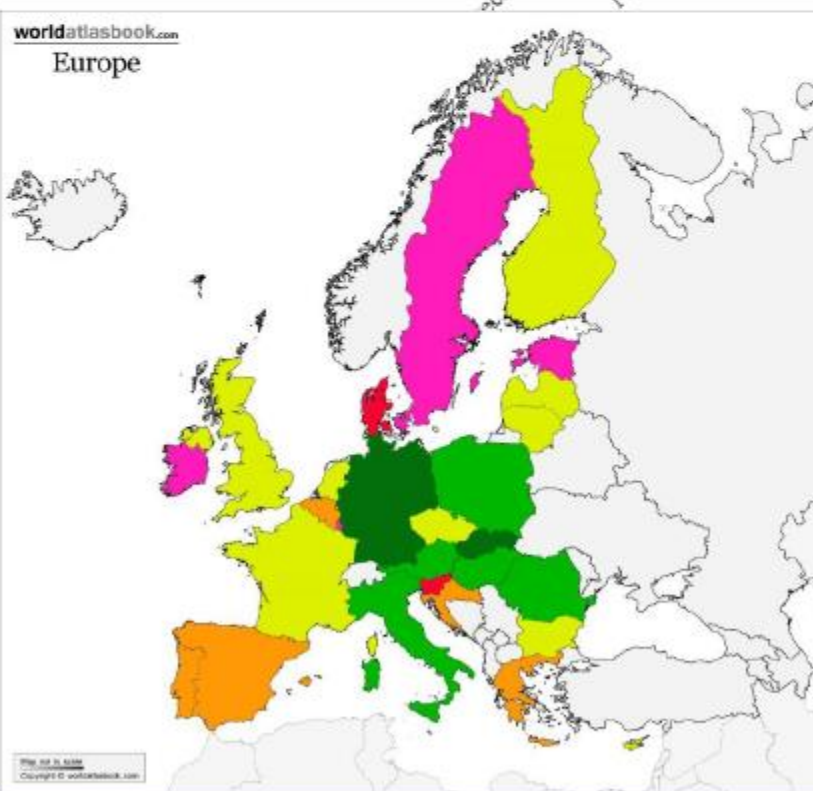
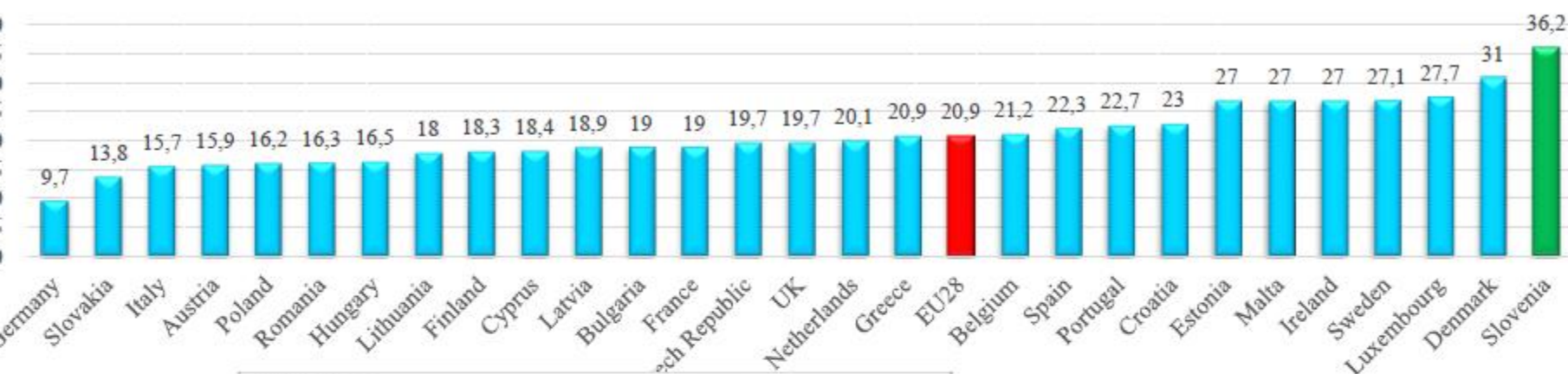
Javna tribuna o varnosti in zdravju pri delu,

27.10.2017

- **Predstavljeno Drugo poročilo o psihosocialnih tveganjih na delovnem mestu v Sloveniji, avtorjev:** Miroljub Ignjatović, Aleksandra Kanjuo Mrčela, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede:
- <http://www.osha.mddsz.gov.si/varnost-in-zdravje-pri-delu/informacije-po-temah/socialni-dialog-na-podrocju-varnosti-in-zdravja-pri-delu%20>

Delež zaposlenih, ki delajo več kot 70 ur na teden – indeks plačanega in neplačanega dela, EU28, 2015

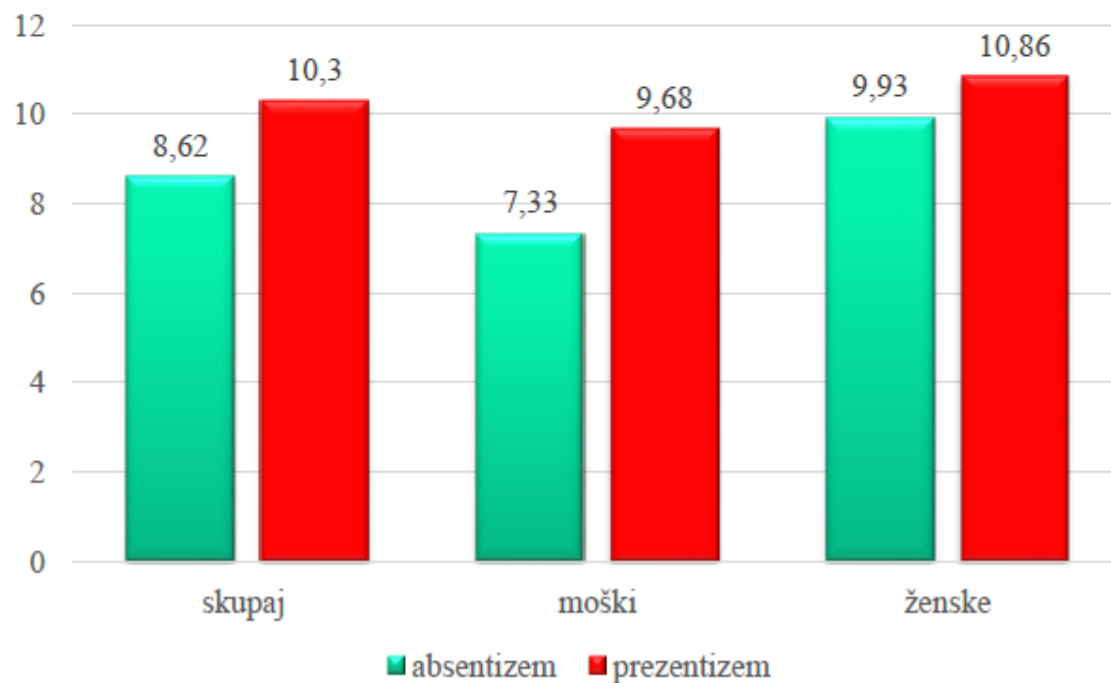

Absentizem in prezentizem

Ali ste v zadnjih 12 mesecih kdaj delali bolni? (DA)

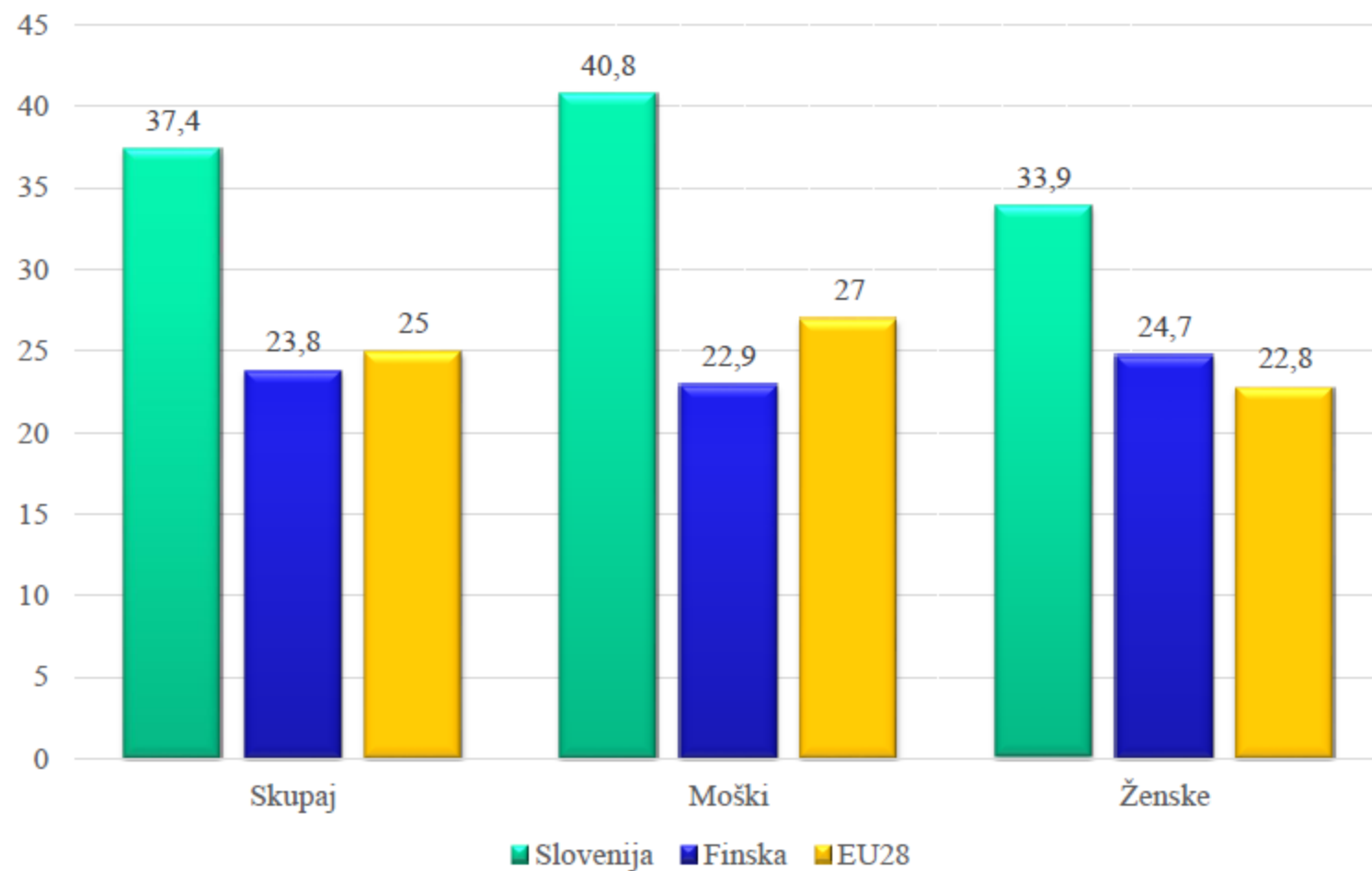
	Slovenija	Finska	EU28
Skupaj	54,8	51,1	42,4
Moški	53,1	50,9	40,9
Ženske	56,6	51,2	44,0

Število delovnih dni odsotnosti zaradi bolezni (absentizem) in delovnih dni na delovnem mestu kljub bolezni (prezentizem), 2015

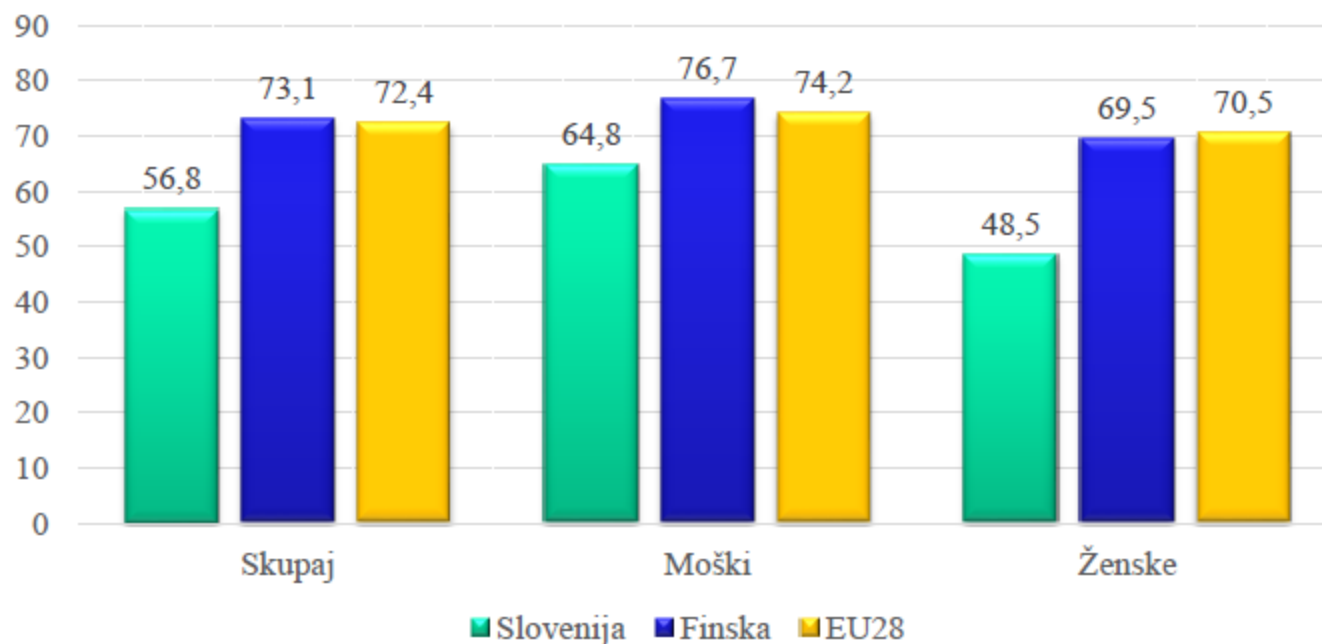

Ali vase delo vpliva na vase zdravje? (Da, negativno)

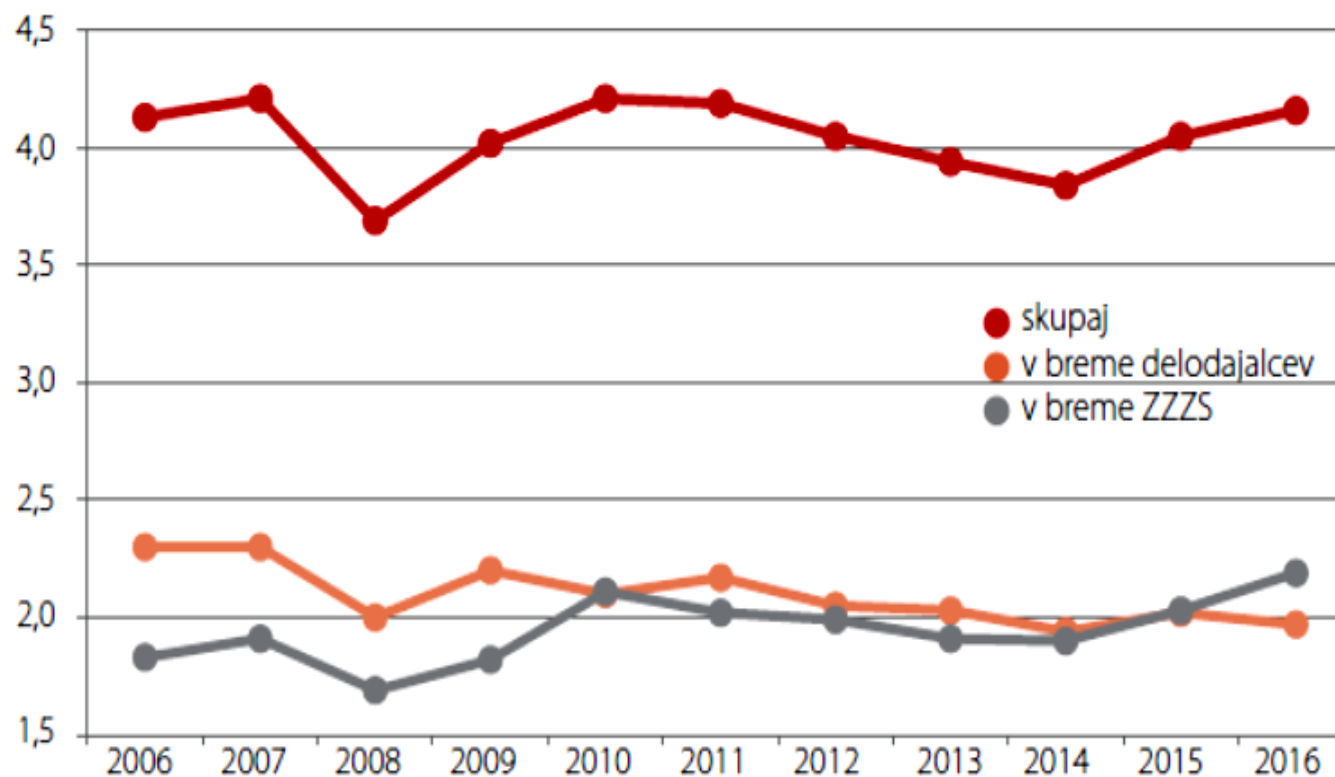
Ali menite, da boste sposobni opravljati trenutno delo do 60 leta (čez pet let za starejše od 55 let)?

Do katerega leta želite delati?

	Slovenija	Finska	EU28
Skupaj	57,46	62,37	60,73
Moški	58,29	62,34	61,15
Ženske	56,61	62,40	60,26

Gibanje absentizma (%BS) v letih od 2006 do 2016

Absentizem po razlogih ZND v letu 2015 in 2016

razlogi zadržanosti		primeri		dnevi		povprečno trajanje	
		2015	2016	2015	2016	2015	2016
absentizem v breme delodajalca	poškodba na delu	14.054	13.758	251.328	244.238	17,9	17,8
	poklicne bolezni	24	23	220	315	9,2	13,7
	bolezni in poškodbe izven dela	618.613	638.745	4.663.429	4.666.695	7,5	7,3
	(1) Skupaj	632.691	652.526	4.914.977	4.911.248	7,8	7,5
absentizem v breme ZZS	poškodba na delu	4.236	4.039	332.103	360.609	78,4	89,3
	poklicne bolezni	3	2	594	578	198,0	289,0
	bolezni in poškodbe izven dela	48.694	51.214	3.803.250	4.287.555	78,1	83,7
	nega	168.051	179.110	541.295	552.322	3,2	3,1
	transplantacije, izolacije, spremstvo	86.012	96.822	80.590	88.348	0,9	0,9
	poškodbe po tretji osebi	3.903	3.904	160.891	175.165	41,2	44,9
	usposabljanje otroka za rehabilitacijo	137	126	1284	1027	9,4	8,2
	poškodbe po 18. členu	16	23	1131	1243	70,7	54,0
	(2) Skupaj	311.052	335.240	4.921.138	5.466.847	15,8	16,3
1+2 SKUPAJ		943.743	987.766	9.836.115	10.378.095	10,4	10,5

Tabela: Izbrani kazalniki absentizma v breme ZZZS v letu 2017 v primerjavi z letom 2016

	število primerov na 100 aktivnih zavarovancev			število izgubljenih del dni na aktivnega zavarovanca			povprečna dolžina trajanja odsotnosti z dela			% izgubljenih delovnih dni		
	2016	2017	Indeks	2016	2017	Indeks	2016	2017	Indeks	2016	2017	Indeks
CE	35,2	37,8	107,5	7,5	8,3	110,6	21,4	22,0	102,9	2,6	2,4	90,5
KP	42,8	45,3	105,7	6,1	6,5	106,9	14,2	14,4	101,1	2,2	2,3	103,6
KK	48,2	51,7	107,2	8,5	9,2	109,0	17,6	17,9	101,6	3,1	3,3	104,5
KR	36,7	38,0	103,5	5,4	6,1	114,3	14,6	16,1	110,4	1,8	2,0	109,4
LJ	45,3	45,7	100,8	6,1	6,3	103,7	13,4	13,7	102,8	1,8	1,8	100,6
MB	36,9	38,6	104,5	7,1	7,6	107,2	19,3	19,8	102,5	2,4	2,5	102,9
MS	28,0	30,8	109,8	8,9	9,5	106,2	31,7	30,7	96,7	3,4	3,5	101,8
NG	60,9	61,6	101,2	5,5	6,0	110,1	9,0	9,8	108,8	2,0	2,0	104,1
NM	39,6	42,5	107,2	6,1	6,4	104,2	15,4	15,0	97,2	2,3	2,3	101,3
RK	25,6	28,0	109,4	9,8	10,3	104,8	38,3	36,7	95,8	3,5	3,5	100,3
SKUPAJ	40,9	42,3	103,6	6,7	7,1	106,4	16,3	16,8	102,8	2,2	2,3	102,7

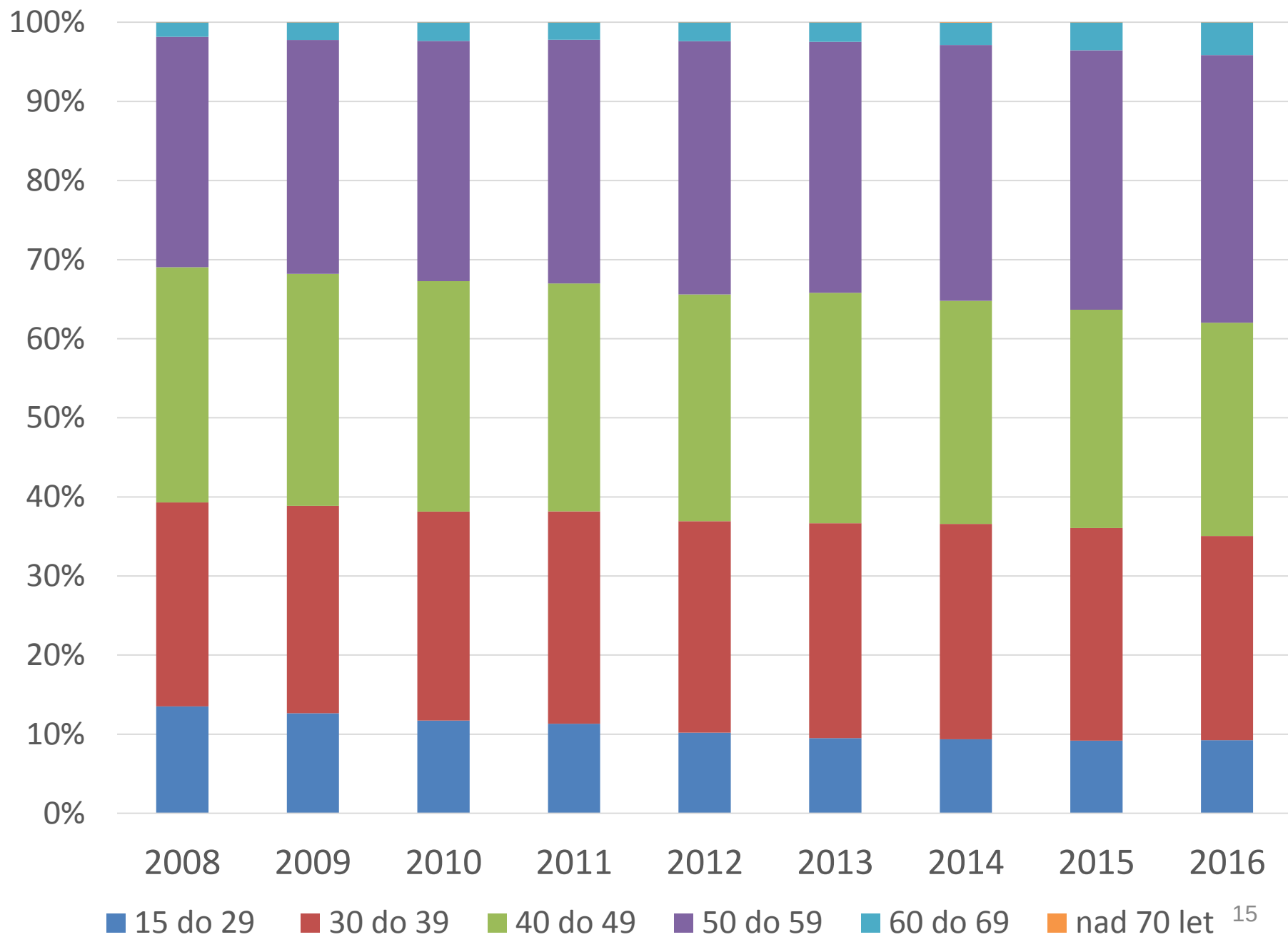

Absentizem - staranje zaposlenih

Število koledarskih dni BS po starostnih skupinah, SLO, 2008-2016									
Starost	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
15 do 29	1.879.716	1.686.948	1.500.522	1.421.359	1.259.728	1.129.207	1.036.373	1.093.577	1.136.184
30 do 39	3.579.029	3.491.827	3.386.439	3.366.133	3.302.574	3.227.921	3.014.558	3.200.307	3.169.860
40 do 49	4.133.756	3.906.843	3.729.308	3.611.629	3.543.490	3.461.403	3.121.827	3.288.156	3.310.396
50 do 59	4.047.098	3.942.879	3.891.688	3.861.893	3.952.924	3.766.592	3.578.926	3.906.188	4.153.474
60 do 69	252.897	295.427	298.218	274.365	292.742	293.071	313.166	419.524	506.096
nad 70 let	2.118	1.377	1.970	3.685	2.825	2.184	4.324	2.110	2.673
Neznano	43	83	97	-	3	-	-	65	515
Skupaj	13.894.657	13.325.384	12.808.242	12.539.064	12.354.286	11.880.378	11.069.174	11.909.927	12.279.198

Delež dni bolniške odsotnosti po starostnih skupinah, 2008-2016

Absentizem - sprememba števila in starostne strukture zaposlenih

Število ZAPOSLENIH – PO
STAROSTI SLOVENIJA

Starost	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
15 do 29	166605	147385	137706	128162	116262	108248	108692	110449	116279
30 do 39	267011	264079	263827	261675	252579	248128	247103	245975	246813
40 do 49	270510	266004	261732	258728	249729	247954	248163	249427	253506
50 do 59	179322	183240	181640	186505	169949	179708	189692	197954	209143
60 do 69	11402	12470	12170	13427	11388	13041	15692	18712	23403
nad 70 let	234	255	276	310	239	243	245	267	642
Neznano									
Skupaj	895084	873433	857351	848807	800146	797322	809587	822784	849786

Absentizem - sprememba števila in starostne strukture zaposlenih

Odstotek ZAPOSLENIH									
Starost	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
15 do 29	18,61	16,87	16,06	15,10	14,53	13,58	13,43	13,42	13,68
30 do 39	29,83	30,23	30,77	30,83	31,57	31,12	30,52	29,90	29,04
40 do 49	30,22	30,45	30,53	30,48	31,21	31,10	30,65	30,32	29,83
50 do 59	20,03	20,98	21,19	21,97	21,24	22,54	23,43	24,06	24,61
60 do 69	1,27	1,43	1,42	1,58	1,42	1,64	1,94	2,27	2,75
nad 70 let	0,03	0,03	0,03	0,04	0,03	0,03	0,03	0,03	0,08
Neznano									
Skupaj	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Povečevanje števila izgubljenih dni v starostni skupini nad 50 let

Tak trend je najverjetneje posledica:

- zadnje pokojninske reforme: v prvi vrsti **porasta števila zaposlenih** v starostni skupini nad 50. letom starosti, **podaljševanja delovne dobe** ob **odsotnosti ustreznih strukturnih ukrepov za prilagoditev delovnih mest** starajoči se populaciji;
- pomanjkanja individualne medicinske rehabilitacije delavcev;
- verjetno pa tudi specifičnih pogojev dela in razmer po posameznih dejavnostih.

Absentizem v letu 2015 in 2016

SPOL

MOŠKI

V letu 2015:

%BS = 3,29 IO = 11,99 IF = 70,75 R = 16,95 dni

V letu 2016:

%BS = 3,24 IO = 11,84 IF = 66,62 R = 17,77 dni

ŽENSKE

V letu 2015:

%BS = 4,80 IO = 17,51 IF = 145,80 R = 12,01 dni

V letu 2016:

%BS = 4,83 IO = 17,63 IF = 137,98 R = 12,78 dni

Vzroki absentizma so pri moških in ženskah različni, Vir NIJZ

Po podatkih NIJZ smo **pri moških** v letu 2015 (% BS 3,29) največje število izgubljenih dni beležili zaradi: poškodb in zastrupitev (%BS 1,05), bolezni mišično-skeletnega sistema in vezivnega tkiva (% BS 0,66), bolezni dihal (%BS 0,25), bolezni obtočil (%BS 0,21), duševnih in vedenjskih motenj (%BS 0,17), neoplazem (%BS 0,16).

Pri ženskah (% BS 4,80) smo največji odstotek izgubljenih beležili zaradi: bolezni mišično-skeletnega sistema in vezivnega tkiva (%BS 0,91), poškodb in zastrupitev (%BS 0,56), bolezni v nosečnosti (%BS 0,45), bolezni dihal (%BS 0,41), bolezni obtočil (%BS 0,13), duševnih in vedenjskih motenj (%BS 0,35), neoplazem (%BS 0,20%)

Legenda

ST - Poškodbe, zastrupitve in nekatere druge posledice zunanjih vzrokov

M - Bolezni mišično – skeletnega sistema

J - Bolezni dihal

I - Bolezni obtočil

F - Duševne in vedenjske motnje

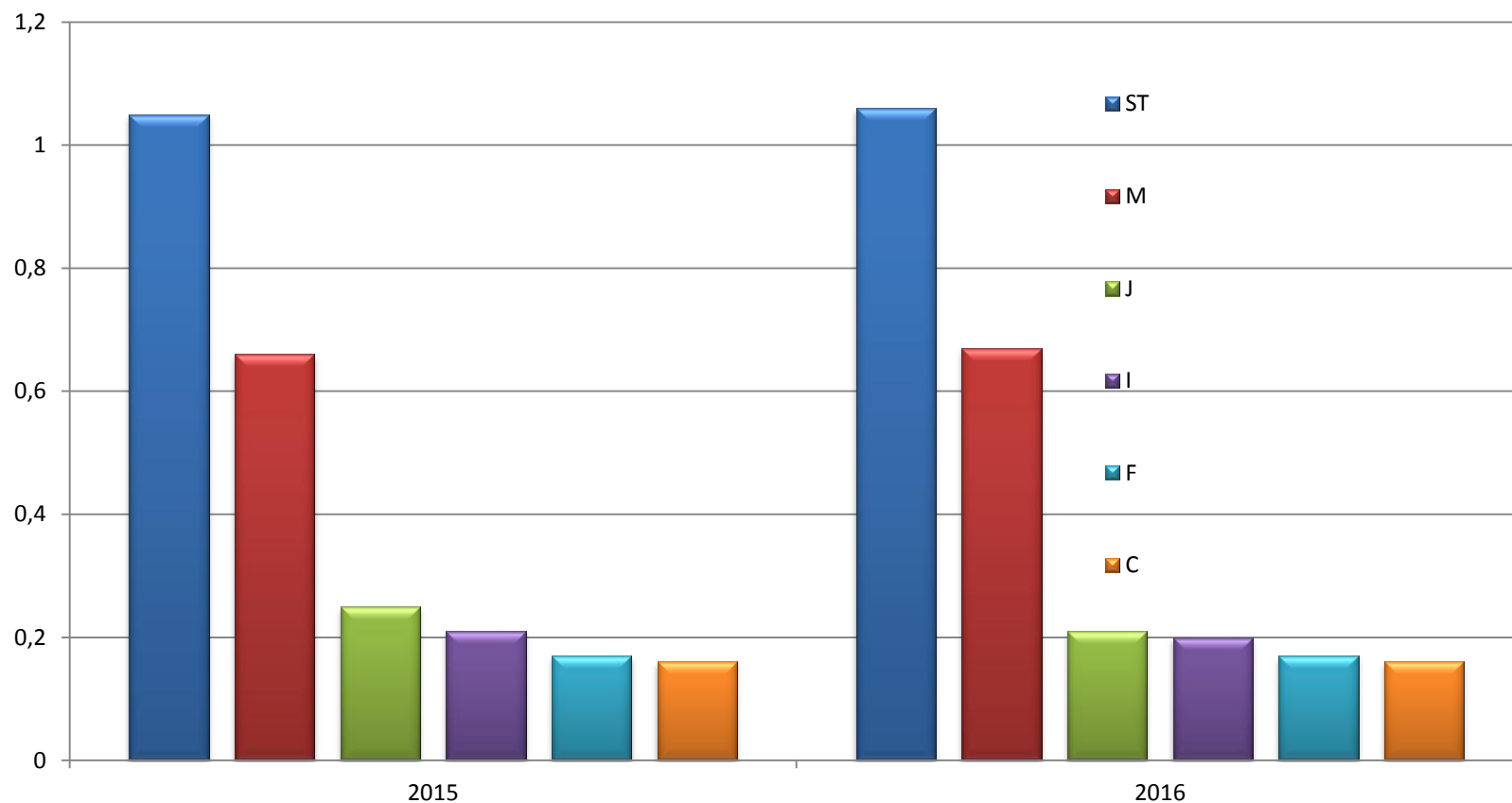
C - Neoplazme

O - Nosečnost, porod in poporodno obdobje

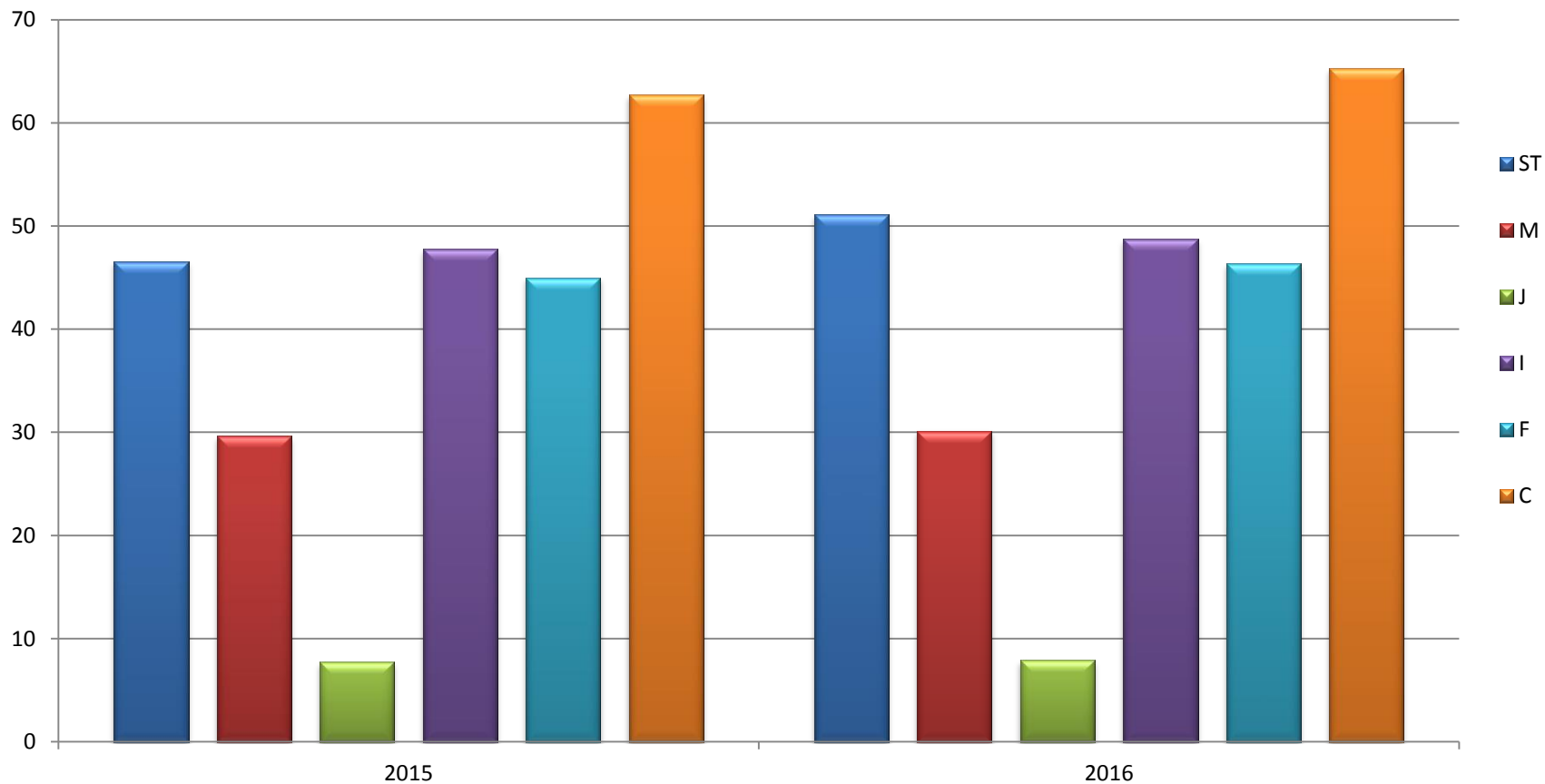
% BS po MKB diagnozah v letu 2015 in 2016

MOŠKI

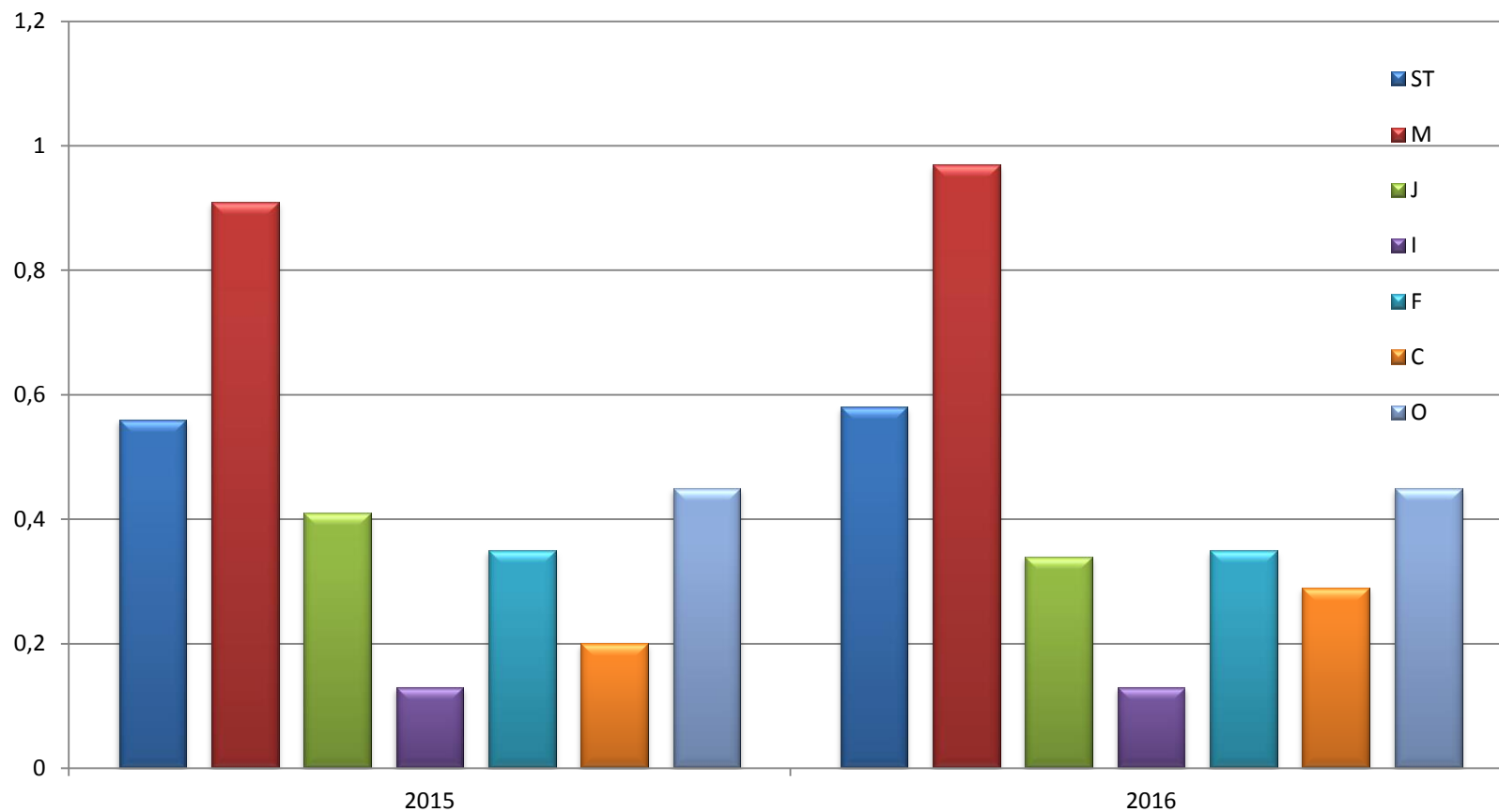
R po MKB diagnozah v letu 2015 in 2016

MOŠKI

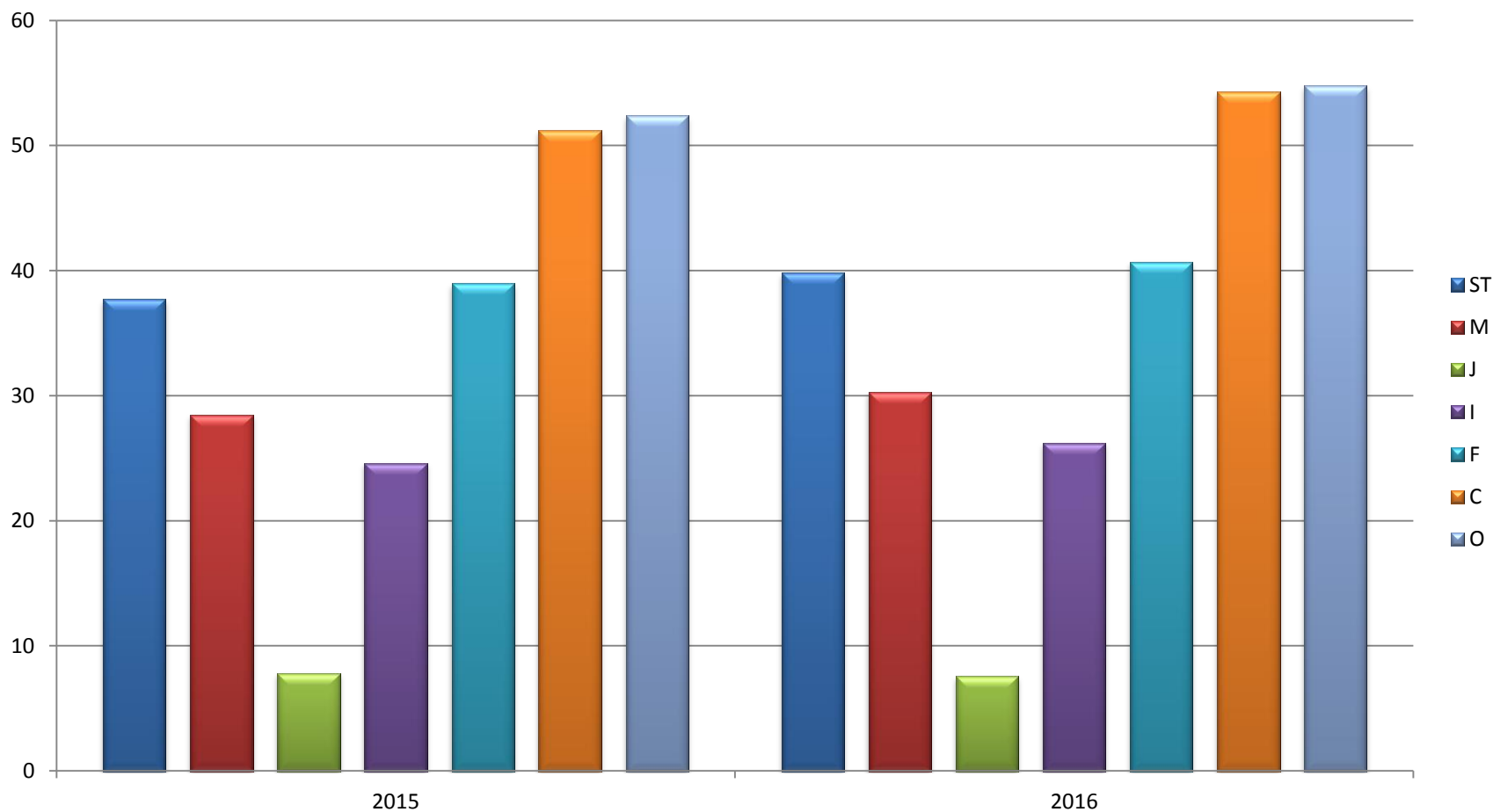
%BS po MKB diagnozah v letu 2015 in 2016

ŽENSKE

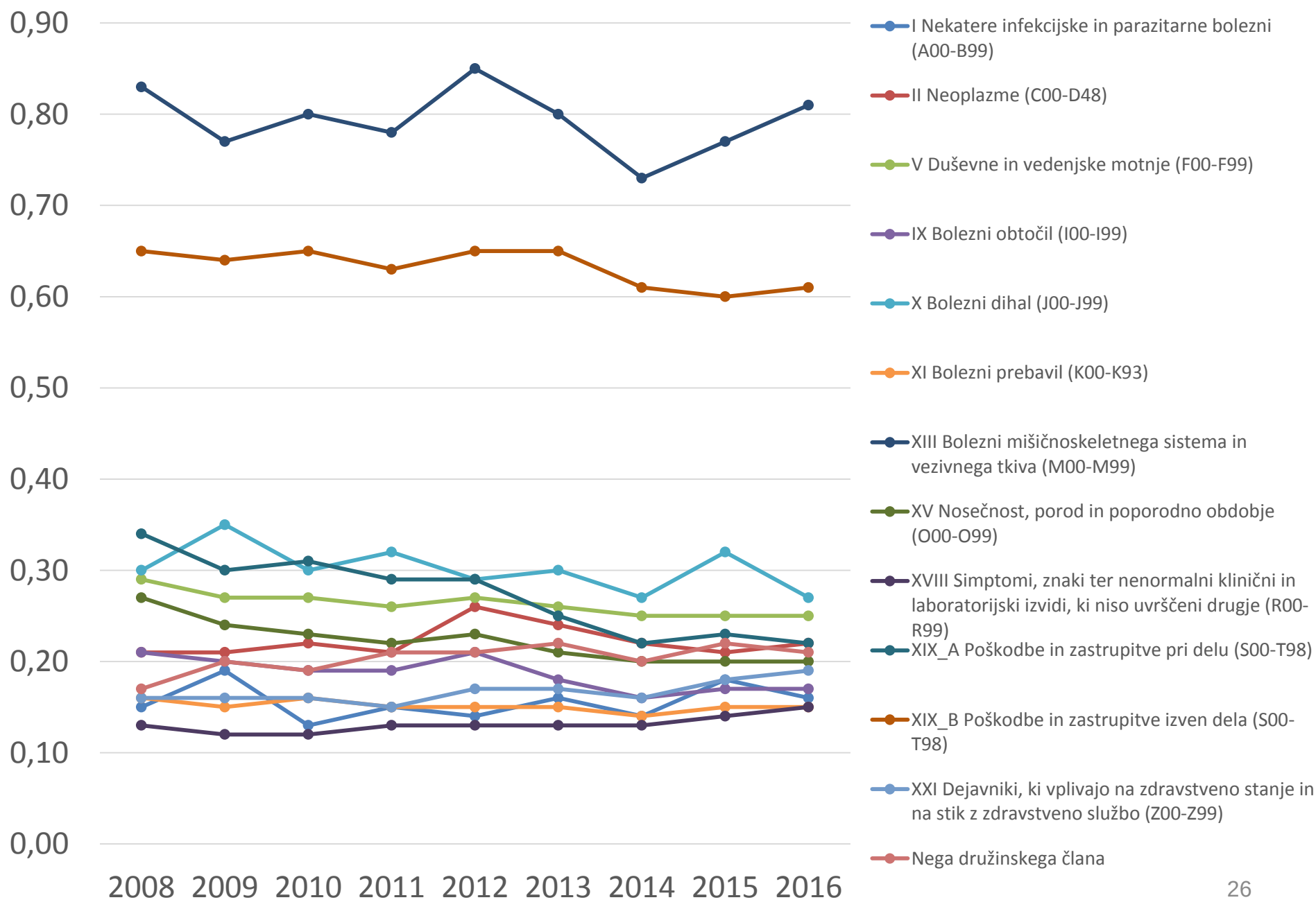

R po MKB diagnozah v letu 2015 in 2016

ŽENSKE

Delež bolniških odsotnosti glede na vzrok (poglavje MKB), 2008-2016

:

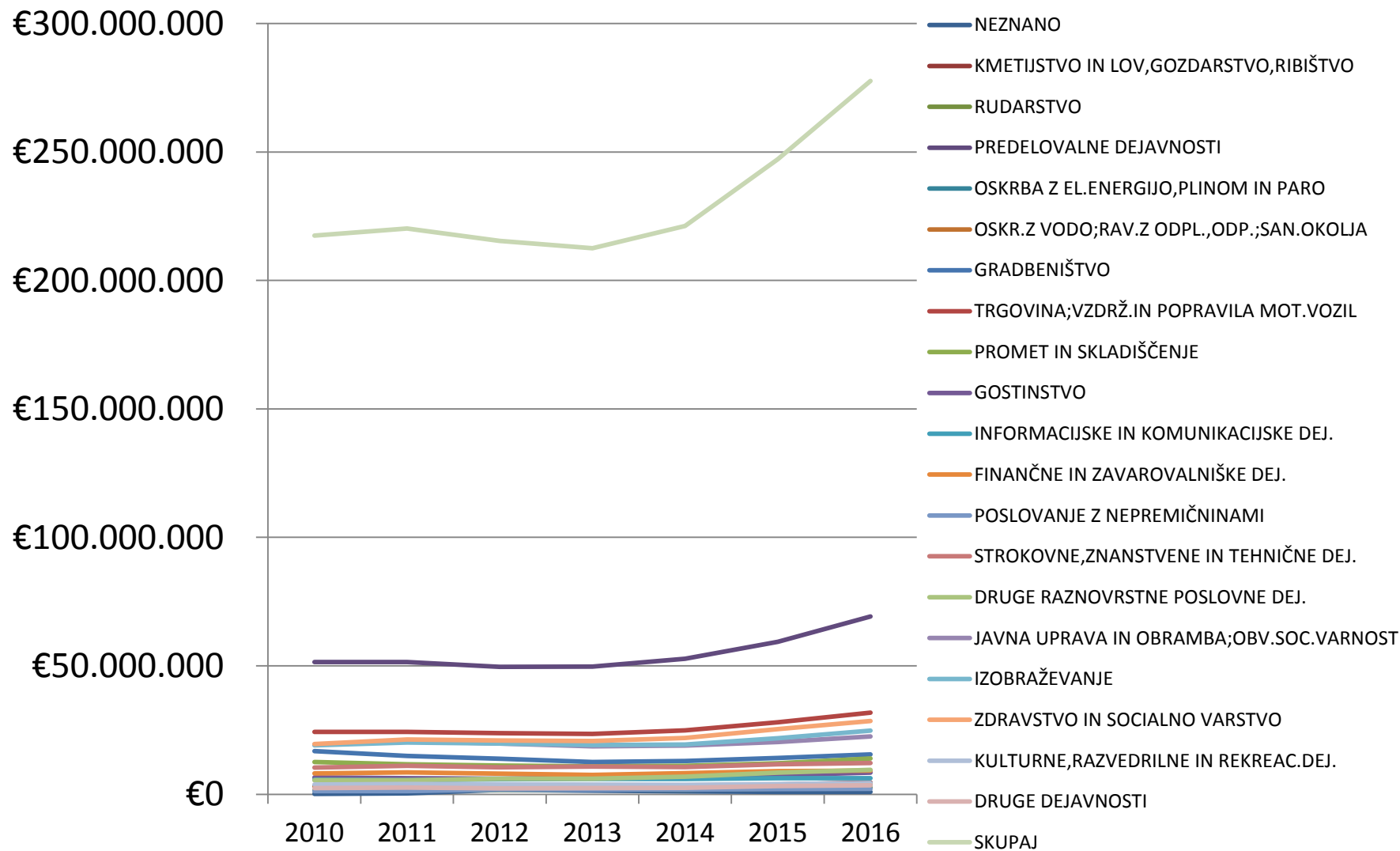
Delež zaposlenih, ki so bili v staležu, plačnik ZZZS

Področje glavne dejavnosti zavezanca/leto	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
NEZNANO	2,26%	3,47%	5,01%	5,27%	6,09%	6,18%	6,30%
KMETIJSTVO IN LOV,GOZDARSTVO,RIBIŠTVO	14,06%	13,71%	12,80%	12,20%	12,09%	13,09%	13,84%
RUDARSTVO	39,01%	36,72%	36,45%	38,27%	37,09%	39,53%	40,04%
PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	22,26%	22,68%	21,74%	21,46%	21,27%	21,77%	22,20%
OSKRBA Z EL.ENERGIJO,PLINOM IN PARO	25,28%	28,19%	24,53%	25,41%	25,28%	26,61%	27,29%
OSKR.Z VODO;RAV.Z ODPL.,ODP.;SAN.OKOLJA	19,38%	20,53%	19,77%	19,14%	19,85%	21,00%	22,26%
GRADBENIŠTVO	10,02%	10,30%	9,18%	9,12%	8,95%	9,13%	9,53%
TRGOVINA;VZDRŽ.IN POPRAVILA MOT.VOZIL	14,41%	16,02%	15,05%	15,48%	15,79%	16,39%	16,93%
PROMET IN SKLADIŠČENJE	14,53%	16,51%	14,41%	14,40%	14,35%	14,41%	14,51%
GOSTINSTVO	12,73%	12,86%	12,23%	12,31%	12,69%	12,39%	12,11%
INFORMACIJSKE IN KOMUNIKACIJSKE DEJ.	15,48%	17,50%	16,65%	17,25%	17,10%	17,13%	17,44%
FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJ.	22,97%	27,40%	25,02%	25,38%	26,05%	26,92%	27,56%
POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	12,80%	18,61%	18,27%	18,74%	18,27%	18,24%	18,60%
STROKOVNE,ZNANSTVENE IN TEHNIČNE DEJ.	12,77%	14,33%	13,50%	13,84%	14,00%	13,81%	13,83%
DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJ.	14,12%	14,30%	14,02%	14,21%	14,70%	15,78%	16,52%
JAVNA UPRAVA IN OBRAMBA;OBV.SOC.VARNOST	30,15%	33,54%	31,17%	32,25%	32,29%	33,31%	34,34%
IZOBRAŽEVANJE	20,43%	21,85%	21,55%	22,67%	23,37%	24,55%	25,73%
ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO	24,46%	25,61%	24,85%	25,47%	26,23%	27,54%	28,38%
KULTURNE,RAZVEDRILNE IN REKREAC.DEJ.	15,83%	16,65%	16,44%	17,10%	16,96%	17,38%	17,79%
DRUGE DEJAVNOSTI	12,27%	13,41%	13,05%	13,44%	13,15%	13,45%	13,43%
SKUPAJ	18,25%	19,59%	18,55%	18,89%	19,06%	19,61%	20,12%

Povprečno število dni na
zavarovanca, plačnik ZZZS

Področje glavne dejavnosti zavezanca/leto	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
NEZNANO	48,85	42,98	65,85	70,38	82,45	82,72	85,5
KMETIJSTVO IN LOV,GOZDARSTVO,RIBIŠTVO	62,56	60,63	64,3	65,81	65,79	71,65	80,14
RUDARSTVO	19,08	22,12	23,26	24,87	25,23	28,23	33
PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	28,75	27,32	27,53	28,41	29,98	31,62	34,5
OSKRBA Z EL.ENERGIJO,PLINOM IN PARO	21,39	19,2	20,64	20,54	21,97	21,97	22,76
OSKR.Z VODO;RAV.Z ODPL.,ODP.;SAN.OKOLJA	30,98	28,66	27,31	30,79	31,89	34,64	38,24
GRADBENIŠTVO	51,05	50,39	57,61	56,47	59,06	60,76	64,5
TRGOVINA;VZDRŽ.IN POPRAVILA MOT.VOZIL	37,17	33,68	36,37	36,23	37,35	40,6	44,11
PROMET IN SKLADIŠČENJE	36,13	30,69	35,31	35,51	35,21	37,53	39,18
GOSTINSTVO	46,11	43,92	45,58	48,71	49,45	52,38	55,16
INFORMACIJSKE IN KOMUNIKACIJSKE DEJ.	21,53	18,6	20,06	20,05	20,45	21,04	20,64
FINANČNE IN ZAVAROVALNIŠKE DEJ.	21,03	18	19,16	18,89	19,44	21,03	22,07
POSLOVANJE Z NEPREMIČNINAMI	39,99	25,35	29,3	29,14	29,56	33,38	32,71
STROKOVNE,ZNANSTVENE IN TEHNIČNE DEJ.	28,97	26,36	28,12	28,63	28,89	30,87	31
DRUGE RAZNOVRSTNE POSLOVNE DEJ.	41,7	38,4	42,17	40,46	40,75	42,32	42,88
JAVNA UPRAVA IN OBRAMBA;OBV.SOC.VARNOST	18,66	17,5	18,64	18,21	19,36	20,13	21,52
IZOBRAŽEVANJE	22,64	21,79	21,65	21,18	21,67	23,19	24,87
ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO	28,64	28,22	28,33	28,29	29,17	31,49	33,6
KULTURNE,RAZVEDRILNE IN REKREAC.DEJ.	27,68	28,98	29,44	29,69	29,04	29,73	31,97
DRUGE DEJAVNOSTI	41,5	39,5	39,57	38,46	38,89	44,61	47,6
SKUPAJ	30,32	28,15	29,47	29,52	30,51	32,47	34,74

STROŠKI ZZZS ZA NADOMESTILA PO PANOGAH

Stroški za nadomestila ZZZS po panogah – leto 2016

- Predelovalne dejavnosti – 69.2 mio Eur
- Trgovina, vzdrževanje in popravila mot. vozil- 31.8 mio Eur
- Zdravstvo in socialno varstvo – 28.6 mio Eur
- Izobraževanje – 24.7 mio Eur
- Javna uprava in obramba. Obvezna soc. varnost- 15.5 mio Eur
- Gradbeništvo 15.5 mio Eur
- Promet – 13.9 mio Eur

DOLGOTRAJNI STALEŽNIKI

Dne **31.12.2015** je bilo v BS nad 45 dni **19.038** oseb (**2,31% AP**)

- nad 3 leta **427** oseb (**2,24% DS**)
- nad 5 let **50** oseb (**0,26% DS**)

Dne **31.12.2016** je bilo v BS nad 45 dni **21.932** oseb (**2,58% AP**)

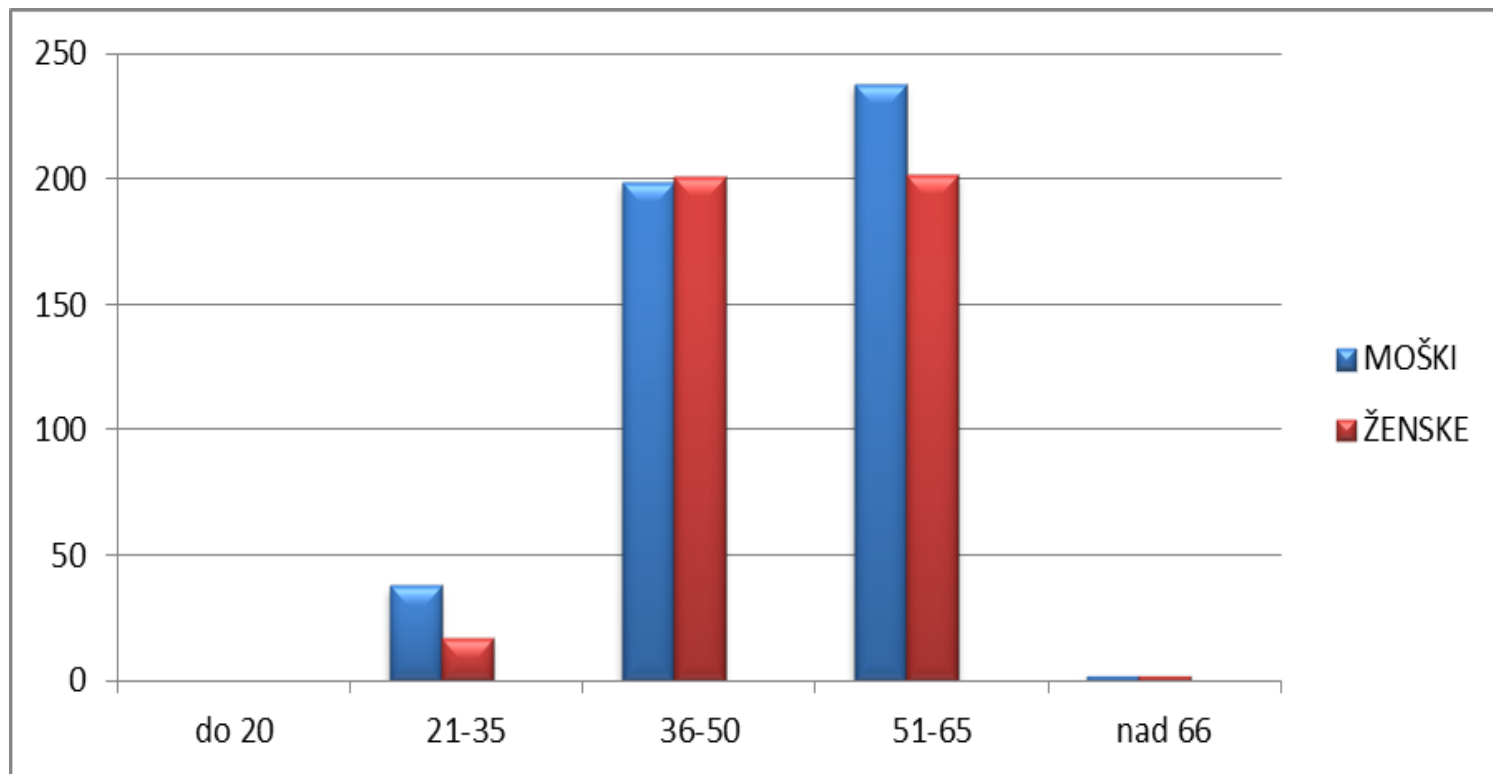
- nad 3 leta **645** oseb (**2,94% DS**)
- nad 5 let **73** oseb (**0,33% DS**)

Dne **30.09.2017** je bilo v BS nad 45 dni **21.540** oseb (**2,52% AP**)

- nad 3 leta **899** oseb (**4,17% DS**)
- nad 5 let **115** oseb (**0,54% DS**)

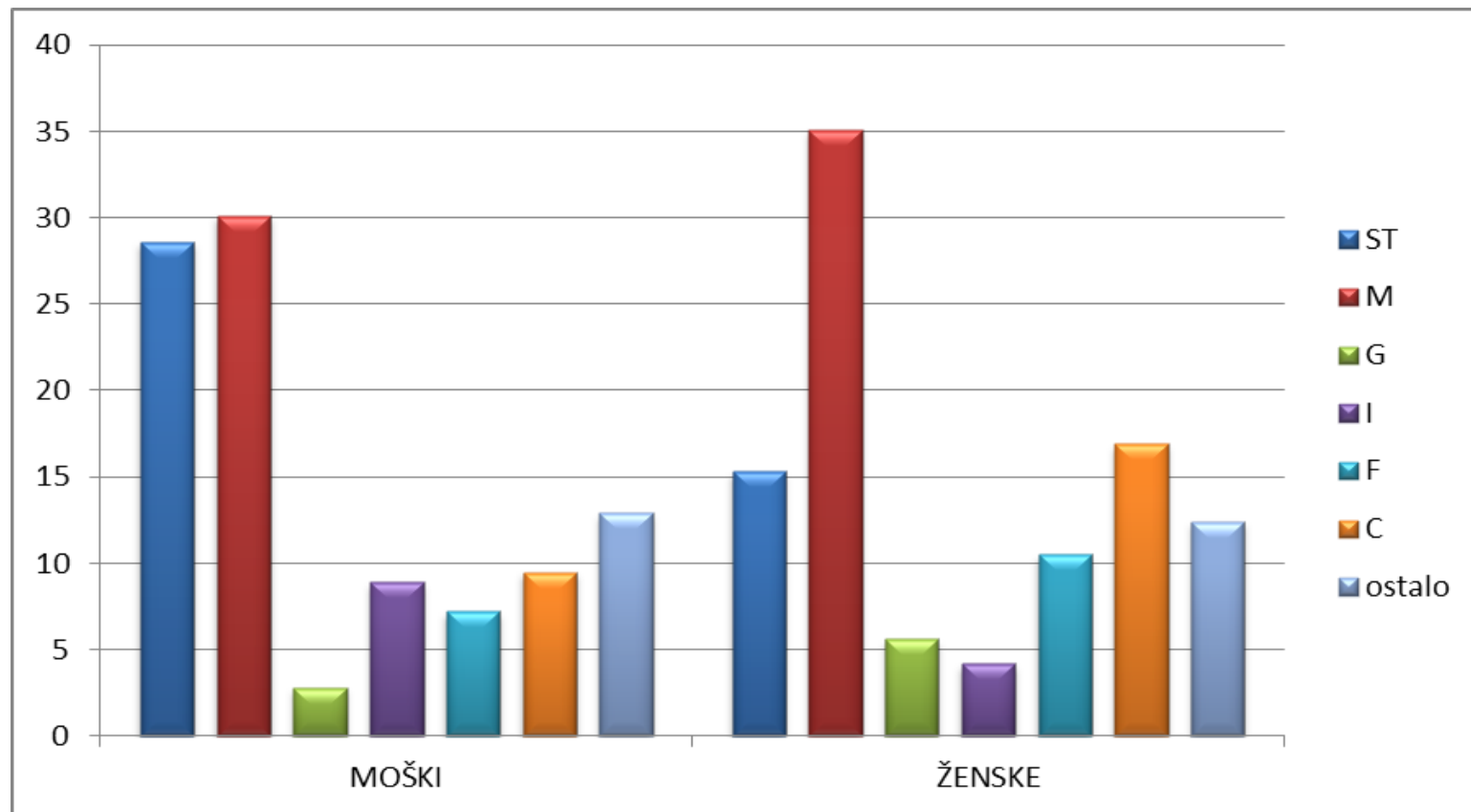
Število DS nad 3 leta po starostnih skupinah in spolu

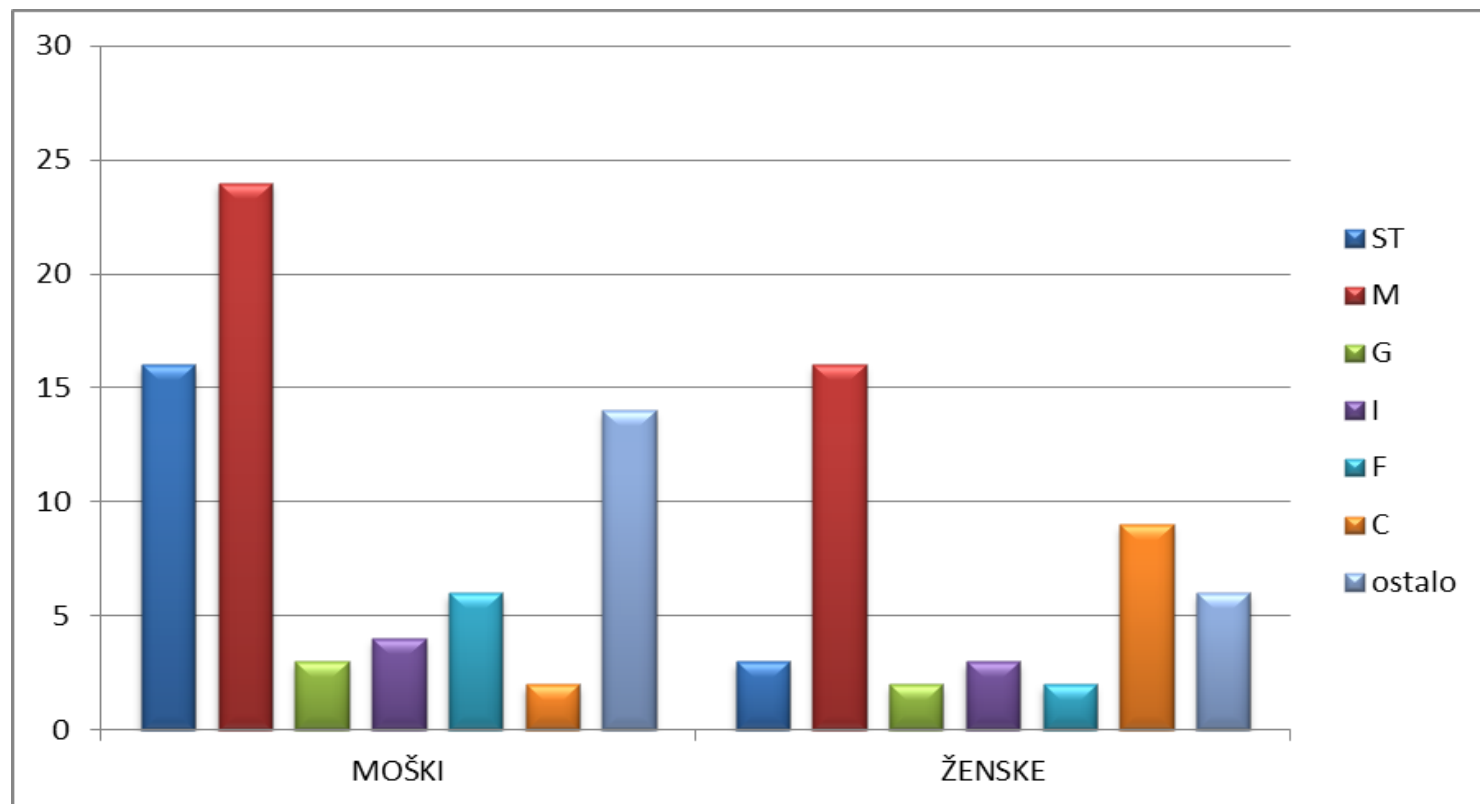
DS nad 3 leta: 53,1% M in 46,9% Ž; DS nad 5 let: 64,6% M in 35,4% Ž

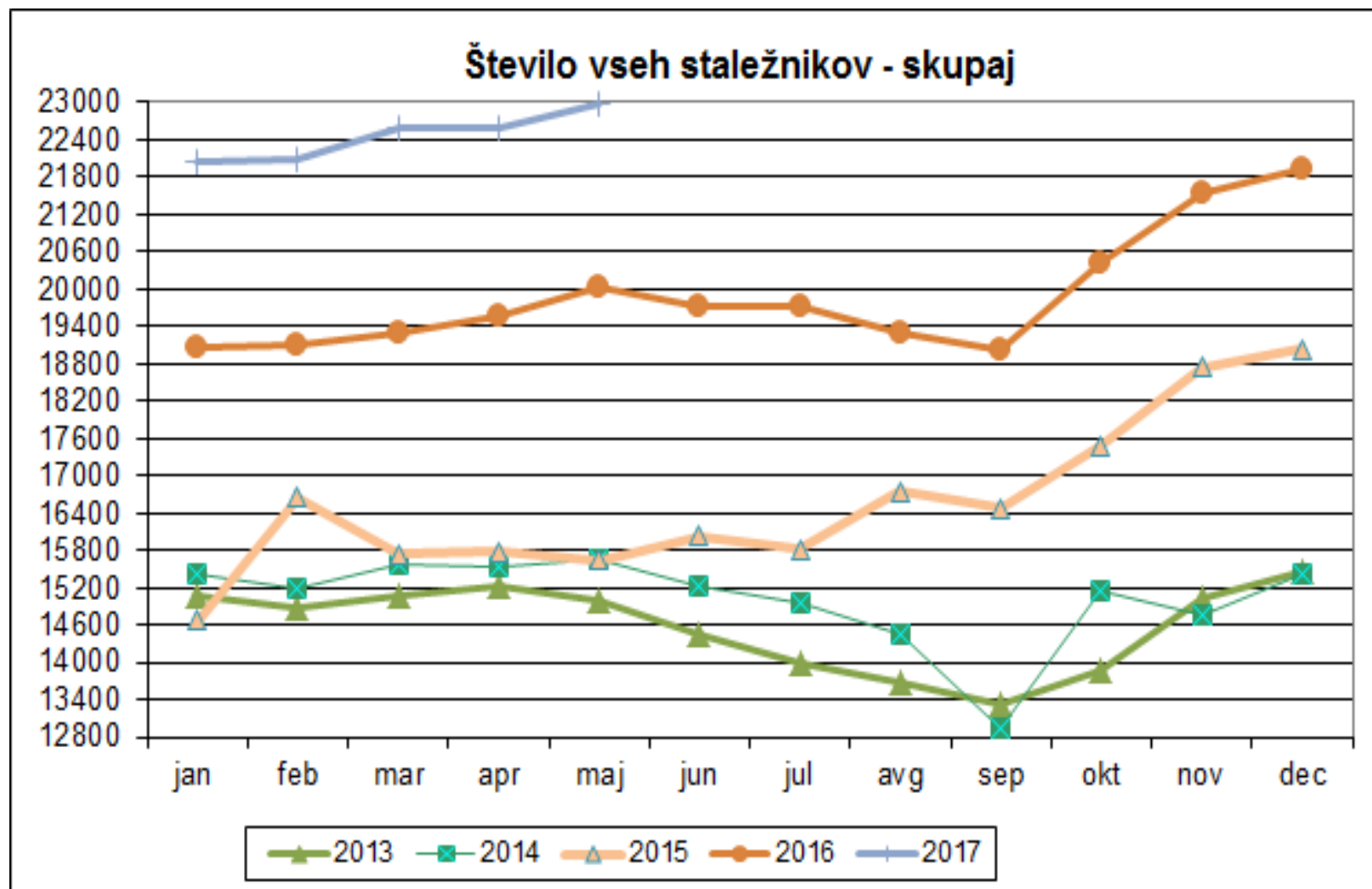
Vzroki za DS nad 3 leta po MKB diagnozah in spolu

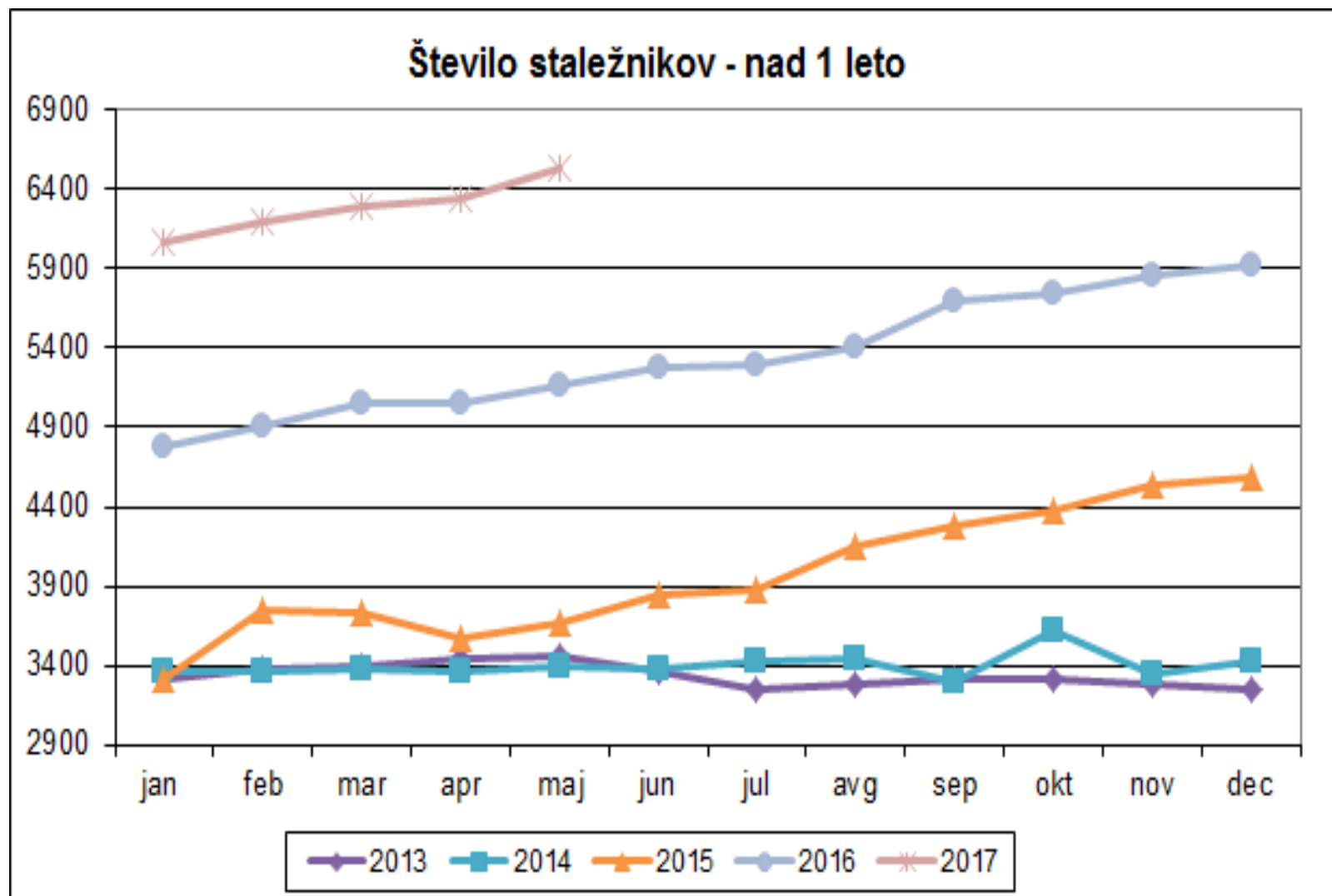
Vzroki za DS nad 5 let po MKB diagnozah in spolu

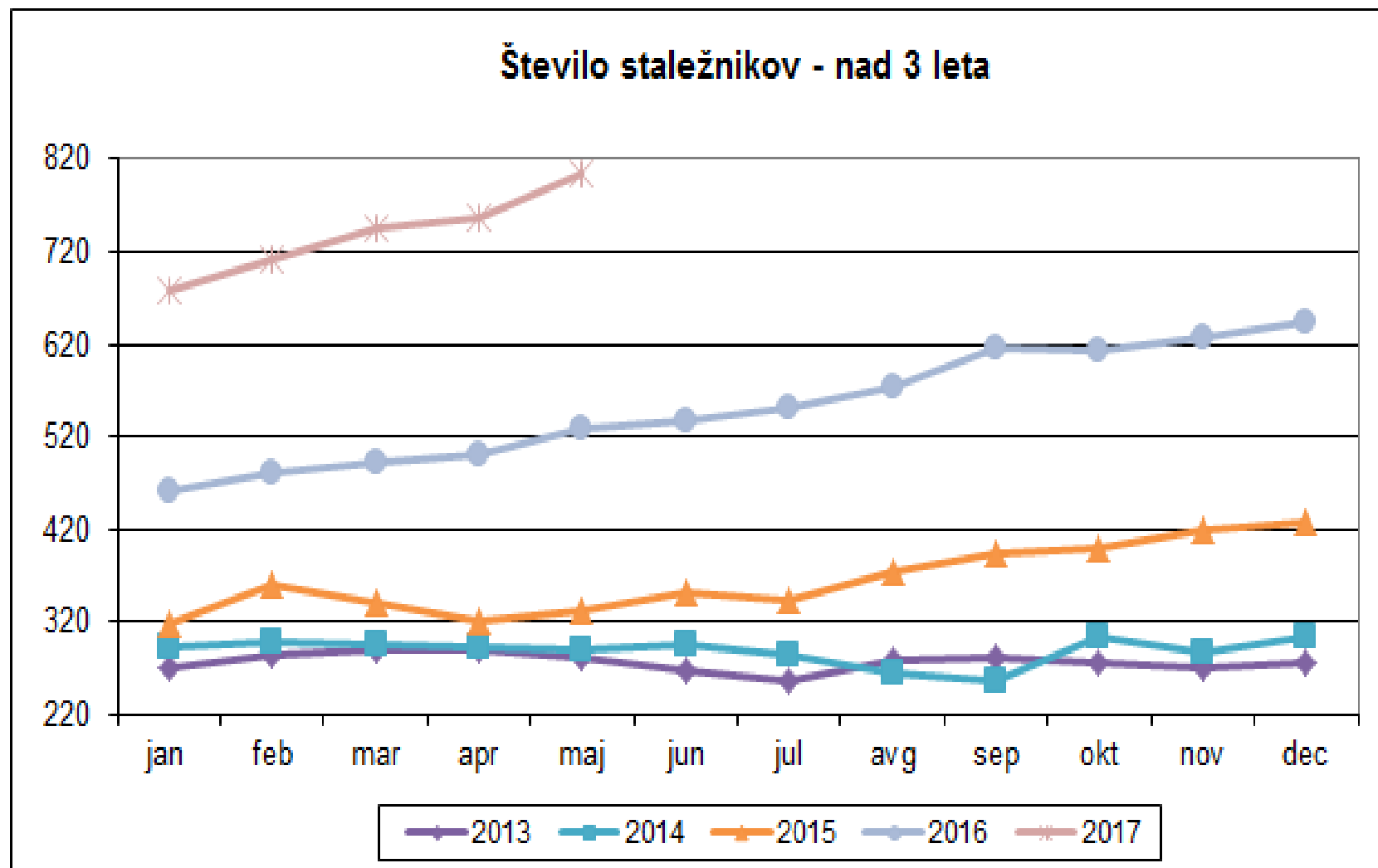
Trend gibanja števila staležnikov v Zavodu od leta 2013 dalje

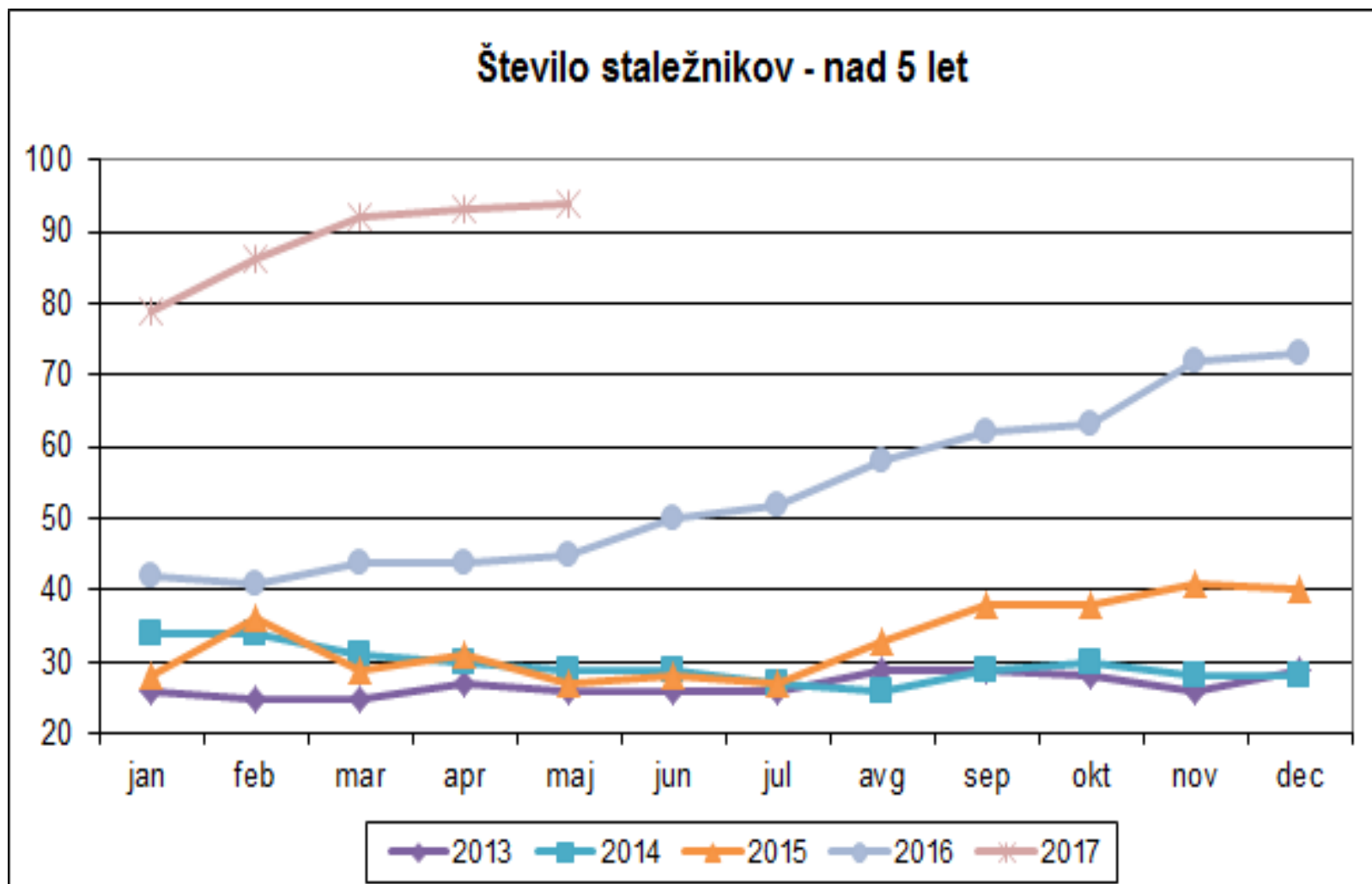
Trend gibanja števila staležnikov v Zavodu od leta 2013 dalje

Trend gibanja števila staležnikov v Zavodu od leta 2013 dalje

Trend gibanja števila staležnikov v Zavodu od leta 2013 dalje

PREDLOGI UKREPOV– usmerjeni na različne nosilce

- **Resorna ministrstva z organi v sestavi (MDDSZ, MZ, MF, MGRT, MO, MJU, MNZ, MK)**
- **Delodajalce**
- **Izvajalce zdravstvenega varstva in zdravstvene dejavnosti – MDPŠ, NIJZ**
- **Izvajalce obvezne socialne varnosti (ZZZS, ZPIZ),**
- **Delavce**

Mnogi ukrepi zahtevajo stalno medresorsko in interdisciplinarno sodelovanje.

Ukrepi za obvladovanje usmerjeni v vzroke

- **Celovita skrb za zdravje (delovne) populacije: ukrepi usmerjeni v preventivne ukrepe za ohranjanje zdravja prebivalstva (delavcev);** varovanje in krepitev zdravja (delovne) populacije: prehrana, gibanje, duševno zdravje, itd., preprečevanje tveganih vedenj in zasvojenosti; ukrepi na področju okolja in zdravja, ukrepi varnosti v prometu,..., **ukrepi za krepitev zdravja na delovnem mestu,**
- **zmanjševanje oz. obvladovanje psihosocialnih tveganj na delovnem mestu;**
- **prilagajanje delovnih mest spreminjajočim se zahtevam dela, vključno s prilagoditvijo delovnih mest starajoči se populaciji;**
- **ukrepi, usmerjeni v preprečitev, oz. zmanjšanje obsega poškodb pri delu in bolezni, povezanih z delom in**
- **ukrepi, ki v primeru poškodbe ali bolezni zagotavljajo čimprejšnjo vrnitev zdravih in motiviranih delavcev na delovna mesta.**

Ukrepi za obvladovanje usmerjeni v vzroke

- Zakonodaja na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja?
- Zakonodaja na področju zdravstvenega varstva in zavarovanja?
- Zakonodaja na področju zdravja in varnosti pri delu?
- Vloga MDPŠ – poklicna rehabilitacija?
- Davčna zakonodaja?
- Gospodarske spodbude?

